

KOMPYUTER TEXNOLOGIYASI LARINING TALIM MUAMMOLARI

Abdullaeva Nafisa Nazirovna

Andijon davlat tibbiyot instituti litsey akademigi

E-mail: Nafisa0202@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada avtomatlashtirilgan ta'lim tizimlaridan foydalanishning ba'zi muammolari yoritilgan. Maqolada avtomatlashtirilgan ta'lim tizimlarini qo'llashdagi yutuqlar va yuzaga kelgan ayrim muammolar tahlil qilinadi.

Kalit soʻzlar va iboralar: didaktik effekt, elektron shakl, oʻquv rejalari, avtomatlashtirilgan oʻquv jarayoni, dasturlashni oʻrganish, samarali qayta aloqa.

Annotation: This clause is devoted to problems automated Systems of training. In clause the organization is considered(examined) Lessons at application of the automated textbooks, And also advantage and lacks automated Systems of training

Key words: Didactic effect, electronic kind, educational programs automated educational processes, program training, effective feedback

Kompyuterlarni ta'lim sohasiga korxonadaghi bazi bir notugri yondoshishlar bu masalaga salbiy qarashlarni barpo qildi. Bulardan biri “Hamma narsani texnika hal qiladi” goyasidir. Juda xam koʻplab tanqidni makolalar paydo boʻldi. Komputerga moʻljallangan oʻquv dasturlari 90% dan ortiqrogʻi “konikarsiz” degan baho oldi. The computer orqali oʻqitish jarayonini butunlay kalta tashkil qilish haqidagi fikrlar payo boʻldi. Jumladan, Brusentsov N.P. ning “Microcomputers” (Moscow, “Nauka” nashriyoti) kitobida quyida aytiladi mavjud: “Avvalo inson qay degan narsa bilim va unga kompyuter qandai kilib yordam kursatma olishini aniqlash zarur boʻladi”.

IQTISODID JIHATDAN TA'LIM Samaradorligini Mistroine Usullaridan Biri boʻlgan oʻquv guruhlarini juda ham mayda bhlarga borish mumkin bogmagni bosyenini pyli hlda k ortha k ortga yulabin. Bunday holda oʻqituvchi biror bir oʻquvchi bilan individual holda ish olib borishga yordam koʻpayadi. Boshqa oʻqishlar bilan esa bu vaqtda kompyuter ish olib boradi. Masalan, "Mentor" ("Ustoz") ta'lim tizimini olib qaraylik. Bu oʻquv tizimi mualliflari tomonidan oʻrganilayotgan fan sub'ektining oʻziga hos xususiyiyatlari hamda oʻquvchilarning dars zharayonida oʻlchamlarining turlicha b oʻlishi olingan. Quvchilar oʻrganilayotgan materialni erkin, turli xil hil oʻquvchilar uchun turli xil tempda oʻzlashtirishlarini olingan holat uchun sharoit yaratilishini ta'minlash zarur boʻladi. Bularni ta'minlash uchun esa tizim bir qancha to'plamini taklif qiladi. [2]

Didactic Samara Material Electron Kurinishda Berishdan Emas, Beams, Ush Material Kandai Mazmund Berilishiga Boglik Buladi” Degan Fikrni Asosiy

Boshlangich Nuqta sifatida qabul qilinishi kerak bo‘ladi. qoquv dasturlarini asosan 8-32 o‘quvchilarga mo‘ljallab chiqarish yaxshi samara beradi.

Xozirga qadar avtomatlashtirilgan o‘quv jarayonini tashkil qilish uchun kompyuterlarni sotib olish va o‘quv fanning biror qismi uchun olingan (yoki sotib olingan) dastur etarli miqdorda degan ma‘lumotlar mavjud. Bu vaqtda eng asosiy narsa, o‘quvi jrayoning services tashkil qilish material olinmai koladi. Oldindan yaxshilab oylab olingan uslubning ywqligi o‘quvchilar va talabalarda dasturni tayyorlash fakatgina tugmachalarni bosishdan va mashq natizhalarini daftarga ko‘chirishdangina iborat bo‘lib qoladi. Agar printer mavz hud bulmasa, natizhalarni dafarga ko‘chirish ancha vaqtni talab qiladi.

Dars qismidan quydan avval kuch va talabalarga fikrni singdirish zarur buladi. Ya'ni ta'lim zjarayoniga komputerlarni qo'llash biror bir “moda” ga ergashish emas, komputer bu jarayonda eng yaqin yordamchiga almashtirishdan iboratdir. Uning didaktik potensiali juda ham yuqoridir. Ammo baribir ma'lum bir chegarada buladi va bu chegarani anglab olish kerak buladi.

Buni anglab olish esa unchalik ham sodda emas. Buni hattoki, bazi bir o'qituvchilar ham tushuna olmaydilar. Malumki o'qitish jarayonini komputerlashtirish birinchi marta America Qo'shma Statlarining o'quv yurtlarida amalga oshirilgan bwlib, bu zharayon eng ashaddiy konservativ muallimlar tomonidan berilgan qattiq tanqidga uchragan. Ular bazilari yangi texnikani o'rganish va ular bilan ishlashga vaqtni xohlamas edilar. Boshqalari esa ananaviy o'qishdan voz kechishni istamas edilar. Uchinchilari bo'lsa, komputer o'qitishni o'z zimmasiga bo'lsa, o'zingizning keraksiz bo'lib qolishlaridan qo'rqardilar. [3]

Ammo shuni yana bir bor ta'minlash kerakki, kompyuter hech kachon o'qituvchining o'rni bosa olmagan va bosa olmaidi ham. Kompyuter faqat o'qituvchi assistant, yerdamchiga ishlaydida buladi. Computer o'z zimmasiga eng maida, takrorlanuvchi zharayon oladi va shu bilan birga o'qituvchini bundai “zerikarli” ishlardan ozod qilib, asosiy vakti izhodiy ishga imkon beradi. O'qituvchi o'z vakhtini ushbu mavzuning mavzuni bo'yicha ma'ruzalarni ochishga va uni o'tkazishga qandai yo'l bilan muammolarni yaratishga harakat qiladi. [2]

Malumki komputergacha bo‘lgan davrda o‘qitishning asosiy maruza va kitoblardan iborat edi. Bitta kitobdan minglab talaba va talabalar foidalanishgan bulsa, bitta maruzani bir necha unlab kuvchi va talabalar qo‘ygan. Kompyuter esa o‘qityshni individuallashtirishga imkon beradi. Kompyuter ekrani oldida o‘tirgan talaba yoki o‘quvchi o‘zlari uchun qulai bulgan tempda bilim olishlari mumkin. “Alochi” o‘quvchi va talabalar boshka o‘quvchi va talabalarning ularga etib olishlarini kutib turmaidilar. Ularga nisbatan qiyin bulgan masalalarni echish bilan shugullanadilar. Boshka sekin o'zimlar esa har bir b'limga bir necha martadan qaytib utishlari imkoni paydo bo'ladi. Ular shu yusinda asta sekinlik bilan mavzularni tushunib boradilar. Ular shu bilan

birga “alochi” o'quvchilari bilan shug'ullanishlarida hech qanday psychic bosimga ega bulmaydilar. Kompyuter har biriga individual topshiriq bera olish xususiyatiga ega. Kerakli qo'shimcha yordamlarni tashkil qilish uchun saqlashga ega. Biror mavzuni qoplash uchun sub'ektning boshka bo'lariga murozha qilish shuni eslatib o'tishi mumkin.

Kitishni bundai tashkil qilish o'qituvchining o'ziga hom bir kancha talablarni qo'yadi. Ulardan eng asosiylaridan biri - bu kompyuter bilan erkin muomala qila olishdir. Bundan o'qituvchi o'qituvchi va talabalarning khar bir savoliga tezkor zhavob bera ushlab darazada reaksiyaga ega bulishi kerak. Kompyuter o'qituvchisi bilan ugri muomalada bulayotganlarni not darhol tuzatib turishi kerak. Bunda tashqari pedagog uchun eng avvalo shundaki, o'qishning bunday usulida beriladigan savollar ham turli hil mavzular va turli xil ko'rinishlarda bo'ladi, chunki o'rganuvchilar oldin aytilgan o'tkazilganidek turli xil mavzularni yoki bir mavzuning turli xil bo'limlarini o'rganish mumkin. Javobni komputerdan tezlik bilan o'rganib qolgan o'quvchi va talaba pedagogan hom huddi shunday darhol darhol javob olishga intiladi.

1. Shularni yoki qolgan holda o'quv guruhlarida ko'plab talaba o'quvchi bulishi kerak degan savol paydo bo'ldi. Eng optimal miqdor har bir o'quv guruxida 10 - 14 o'rganuvchi bo'lishidir.

2. O'quv qullanmalarini olishda xam yangicha yondoshish zarur buladi. Avtomatlashtirilgan o'chirish holda jarayoni oddiy “elektron darslikni ko'chirish” dan iborat bo'lib ko'chirish kerak “Dasturiy o'chirish” tazhribasining salbiy tomonlarini o'z ichiga olgan holda, undagi zararni tuzatib ketishi kerak. Jumladan, “dasturii o'qitish” ning ishlab chiqarishich zharayonlarida biror bir mavzuni yoki darslikning biror bulimini elektron ko'rinishga keltirib qo'yish bilan chegaralanilgan edi. Chunki tazhribalarning ko'rsatishich kompyuter ekranidan matnni o'qishdan ko'ra uni kitobdan o'qish ancha engil kechadi. [to'rt]

3. Umuman olganda, kompyuter qo'llab avtomatlashtirilgan o'kuv zharayonini tashkil kilisda kuyidagi qurinishdagi xizmatlar muammolar kelib chikishi mumkin:

4. O'quvchi yoki talaba va pedagog samarali qayta aloqani tashkil qilishning qiyinligi;

5. O'zlashtirishni nazarat qilishning qiyinligi;

6. Computerdan foidalanish haqidagi statik ma'lumotlarning yig'ishning qiyinligi;

7. Dasturium ta'minotning (o'quv qo'llanmalari, nazarat savollari va standart zhavoblar) himoyalashdagi muammolar, yangi ma'lumotlarning o'rganuvchilari tomonidan ruhsatsiz kuchib olinishligi.

8. Demak elektron darslik yoki o'quv dasturi tayerlanishida imkon oshirish uchun hal qilib borishga tugri keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brusentsev I.P. "Mikrokompyuterlar", Moskva, "Nauka" nashriyoti, 2005 yil, 156 bet.
2. Cheremnik S.V., Giglavy A.V., Polyak Yu.V., Shaxsiy kompyuterlar uchun mikroprotsessorlar, Moskva, "Radio va aloqa" 2002 yil, 288 bet.
3. I.I.Popov, P.D.Xrontsov, N.V.Maksimov. Tarmoq axborot resurslari va texnologiyalari bilan tanishtirish. Darslik Moskva Rossiya Davlat Pedagogika Universiteti 2001 207 b.
4. Grigoryev S.G. Drinskom V.V. Darslik “Ta’limni axborotlashtirish” ta’lim tizimi sari qadamdir. "Maktab darsligi muammolari" ilmiy ishlar to'plami Ilmiy-metodik nashr Moskva ISMO RAO, 2005 yil 219-222str.